

NIEUWE VINDPLAATSEN VAN DE WATERSPIN (*Argyroneta aquatica* LATREILLE) IN ANTWERPEN EN LIMBURG

(Eugeen VANMECHELEN en Koen MARTENS)

1. Inleiding

Waar de waterspin in ons land vroeger een algemene verspreiding kende, is dit tegenwoordig zeker niet meer het geval. Door toenemende vervuiling van sloten en beken wordt deze soort steeds meer en meer teruggedrongen naar de laatste "zuivere" biotopen.

2. Beschrijving

Voor deze beschrijving werden gegevens ontleend aan LOCKET & MILLIDGE (1953). De carapax heeft een licht geel-bruine kleur. De 8 ogen zijn ongeveer even groot en staan in 2 rijen. Het abdomen is dicht bezet met kleine haren. Hiermee wordt de lucht vastgehouden, waardoor de spin in staat is onder water te ademen. Daardoor lijkt het alsof het dier (onder water) een zilverglanzend achterlijf heeft. In werkelijkheid is dit echter donkerbruin gekleurd.

De voorste spintepels zijn konisch en staan dicht bij elkaar, de achterste spintepels zijn ongeveer even lang, maar slanker. Het sternum is hartvormig. De cheliceren zijn roodbruin, bij het mannetje langer dan bij het vrouwtje. De poten zijn vrij dicht behaard, de retrolaterale zijden van poten III en IV echter zijn voor het grootste deel weinig behaard. Er staan weinig stekels op poten I en II, maar vele op de tibiae en de metatarsi van poten III en IV. Het mannetje is gewoonlijk groter dan het vrouwtje : lengte resp. 9-12 en 8-15 mm.

3. Oecologie

Ondanks hun zeer speciale biotoopkeuze (*A. aquatica* is de enige Belgische spin die obligant aan water gebonden is), zijn de oecologische noden van deze soort nog relatief slecht gekend. Zij verkiest zuurstofrijk, enigszins zuur water, dat stilstaand of zwak stromend mag zijn. De soort komt dan lokaal zeer talrijk voor in vrij ondiep water, waar voldoende plantengroei aanwezig is (STRESEMANN, 1976).

In de waterplanten bouwen zij speciale "luchtklokken", waarin de jongen grootgebracht worden. De spin hangt in de planten te wachten en bespringt van daaruit haar voorbijzwemmende prooien (b.v. zoetwaterpissebed, e.a.). Voor de consumptie van deze prooien wordt een speciaal klokje gebouwd, dat vooraf gevuld wordt met lucht.

4. Vindplaatsen

Twee nieuwe vindplaatsen en een hernieuwde vangst uit een reeds bekende plaats worden hieronder beschreven

4.1. Dessel

Een vrij grote populatie werd gevonden op een open plek in een lorkbos, naast het kanaal "Dessel-Kwaadmechelen" (sas 6) op 13-04-1980.

Beschrijving : op deze plaats komen vele orthogonaal verlopende kanaaltjes voor. In de winter komen deze vaak droog te staan, op andere tijdstippen van het jaar staat er maximum 50 cm water. In het water komt veel veenmos (*Sphagnum*) voor, de oeverbegroeiing bestaat voornamelijk uit pijpestrootje (*Molinia coerulea*), veenpluis (*Eriophorum angustifolium*) en berk (*Betula* sp.). De ondergrond is zandig, de gesteldheid van het water vrij zuur en distroof.

4.2. Houthalen-Helchteren

In het Militair Domein, in een heideplas bij de "Witte Bergen" werd op 22-05-1981 een grote populatie gevonden. Zeer vele juvenielen werden op deze plaats aangetroffen.

Beschrijving : oppervlakte van de plas : ca. 1 ha. Op plaatsen waar de soort werd aangetroffen bleef het zeer ondiep (tot 20 cm). De oeverbegroeiing bestaat voornamelijk uit pitruspollen (*Juncus effusus*). Daar deze waarneming verricht werd tijdens een geleide wandeling (georganiseerd door de R.U.G.) welke niet specifiek hydrobiologisch gericht was, bleef niet voldoende tijd over om de watervegetatie volledig na te gaan.

4.3. Kalmthout

In de heide van Kalmthout wordt deze spin nog geregeld aangetroffen (BOSMANS, mondelinge mededeling). Zo ook werd op 06-06-1981 een adult mannetje gevonden in een uitloper van de Drielingvennen.

Beschrijving : op deze plaats was het water ca. 15 cm diep. De Drielingvennen zijn typische heidevennen, dit wil o.a. zeggen : zandbodem, distroof en enigszins zuur.

5. Besluit

LOCKET & MILLIDGE (1953) vermelden als biotoop voor deze soort sloten en plassen. STRESEMANN (1976) beschrijft hun biotoop veel restrictiever (zie punt 3). De drie hier vermelde vindplaatsen passen inderdaad het best in deze laatste beschrijving.

6. Literatuur

LOCKET & MILLIDGE, 1953 : British Spiders, The Ray Society, London.

STRESEMANN, E., 1976 : Exkursionsfauna, Wirbellose I, Volk und Wissen
Volkseigener Verlag, Berlin.

Summary : The authors describe 3 finding places of the aquatic spider
(*Argyroneta aquatica* Latreille) in the Belgian provinces
Antwerp and Limburg. Just like many other aquatic species, the aquatic
spider is regressing rapidly in the country.

Résumé : Les auteurs décrivent trois endroits où l'on trouve l'araignée
d'eau (*Argyroneta aquatica* Latreille) aux environs d'Anvers,
et au Limbourg. Comme beaucoup d'autres espèces aquatiques, l'araignée
d'eau est en forte régression dans notre pays.

E. VANMECHELEN : Hangarstraat 69, B-2400 MOL.

K. MARTENS : L. Mastplein 19, B-2710 HOBOKEN.

BOEKBESPREKINGEN

BLAB, J. & KUDRNA, O. : HILFSPROGRAMM FÜR SCHMETTERLINGE
15 x 21 cm, 136 p., 20 tabellen, 14 zwartwitfoto's, Kilda-Verlag,
D-4402 Greven 1, 1982, geplakt, 14,80 DM.

Deze publikatie vat in zeer duidelijke en overzichtelijke vorm de huidige stand van zaken weer betreffende het onderzoek naar de ecologie en de biologie van de Westduitse Rhopalocera en Zygaenidae. De resultaten, verkregen door grondige literatuurstudie, eigen veldwerk en gedachtenuitwisseling met talrijke andere lepidopterologen, worden zo samengevat dat ze onmiddellijk bruikbaar zijn voor het nemen van een aantal maatregelen ter bescherming van de bedreigde soorten.

Voor alle Westduitse soorten wordt de verspreiding besproken, de binding aan bepaalde biotopen, de factoren die het voorkomen van de soorten beïnvloeden en de maatregelen die kunnen of moeten genomen worden om de meest bedreigde soorten in extremis nog te redden. Zeer interessant zijn de tabellen waarin tal van bruikbare informatie is opgeslagen in een zeer overzichtelijke vorm.

Al bij al is dit een zeer degelijk gefundamenteerde studie van de actuele toestand van de Westduitse dagvlinderfauna, waarvan de resultaten grosso modo kunnen overgeplaatst worden naar andere Westeuropese landen. Zeer sterk aanbevolen aan entomologen die bekommerd zijn om het voortbestaan van de vlinderfauna en die willen voorkomen "dat hun kinderen de vlinders enkel kennen als opgeprikte diertjes in musea".

W.O. DE PRINS
